

Preautonomia, bai, eta gero zer?

Preautonomia badator. Eman digute azkenean. Edo kendu egin diegu. Mobilizazioen beldurrak, negoziazio mahaian esertzera behartu zuen UCD. Nafarroa zen problema: zein prozedura jarrai Euskal Herrian gel dadin edo sar dadin? Ordu urduri askoren ondoren, akordio batetara iritsi ziren. Ez omen zuen inork irabazi. Enpate. Eta mahaitik altxa orduko hasi ziren berriz sesioan. Nafarroa zen problema. Eta da oraindik. Eta izango omen.

Preautonomiarekin poztu egin gara. Ez dakit zergatik. Batzuk, zakur haserretuaren amorrua lizundutako ogi koskor honekin barretu dutelakoan. Besteak urrutiko helbururantz urrats tinko bat eman dugulako edo.

Bada, ordea, kezkatu denik ere. Preautonomia, autonomia eta antzeko lege zoko bazterrak ezagutzen ez dituen ni bezalako asko agian. Ezin bait da ahantz. Geure buruaren jabeago izango gara eta geureagoak izango ditugu gure problemak. Herri honen aginte politikoaren berreskuratzea bera nahiko arazo denik ez zaigu ezkutatzen. Eta lapurtutako eskubideak lortzea arazo hori nolabait konpontzea denik ere ez.

Baina, askatasuna, erabakimena izatea da gutienekoa. Erabakimenaz ez da erabakimenik eza beste problemarik konpontzen. Askatasunak, askatasun huts, formal bezala ez bait du esistitzen, Platonen ametsetan ez bada. Askatasun politikoa bere edukinetik, bere kontenidoetatik definitzen da.

Preautonomiak ekarriko omen dizkigun eskubidetxo horiekin zer egingo dugu? Kontenidoen arazoa ez dago bazterterik. Ekonomia, lana, irakaskuntza, euskara, gaztetxoak, zaharrak, medikuntza, haur atzeratuak, urbanismoa, espekulazioa, erlijioa, kirolak, etab., bakoitza da problema katramilatua. Zein tratamendu emango zaie? Eta horretarako zein azterketa eta analisi modu konkretu egiten da? Edo norako diren eta inorako balio ez duten soluzio ideologiko guztiekin nazkatuta bait gaude.

Preautonomia, autonomia, eta askok amesten duen independetzia etorriko badira ere, Euskal Herriko problemak zutik egongo dira. Oihu egingo dugu. Kalera irten, txanpaina edan eta dantza egin. Baina biharamonean, goizeko seiretan nora jo eta zein tren hartu behar dugun jakin beharra dago.

Askatasun euforiaren goritasunak liluratzea ametitzerik ez dago. Hainbat guttiago bere burua herriari alternatibatzat aurkezten dion alderdi politiko bati.

Eta holakorik badagoela salatuko nuke. Eritzi publikoaren aurrean dantzatu diguten kontu bakarra, Euskadiren mugena izan da. Nafarroa bai ala ez. Erreferendum-a. Eta honen baldintzak. Arazo larria dudarik gabe. Hala ere, ez dago beste gorabeherarik ez balego bezala planteatzetik Nafarroak zer hautatuko duen. Nafarrena piska bat desdramatizatzeko beste hark zioena ere gogoratzekoa litzateke: Nafarroan erreferendum-a egin ordez, Euskadirekin gelditzen den ala ez, zergatik ez zaio Nafarroari beregaintasun osoa, Del Burgok eta konpainiak opa diotena, ematen, eta gero Nafarroari Araba, Bizkaia eta Gipuzkoa batzen ote zaizkion haue-tan erreferendum-a egin? Adarjotzailearen planteamendu txoroa ote da gero?

Eskeptizismotzat har ez daitekeen kezka autonomiaren aurrean, guzti horretatik datorkio askori. Preautonomiak zertara garamatzan galdetzetik. Preautonomia, bai, eta gero zer? ■ *Manolo Pagola.*

Etxepare musikatua

Jakin-en azken zenbakian, Euskal Kanta Berria deitu monografian, euskal kantagintza modernoaren monotonia, berdinkeria, uniformismoa salatzen ziren. Badirudi berdintasun hori puskatzeko ahaleginak gero eta serioagoak direla. Horien artean sar gertitza X. Lete, L. Iriondo, A. Valverde, Peio eta Pantxoa, Gorka Knörr eta Urkoren kantaldi berriak, Benito Lertxundiren azken diska, eta batik bat orain aipatzera goazen *Mosen Bernat Etxepare*, Oskorriren diska.

Gure poetarik zaharrena, gure lehen idazlea musikatuz atera zaigu berriz plazara. Ez da lehen aldia. Xabier Letek ere doinutan jarria du honen olerki bat edo beste. Eta bada besterik. Baina tratamendu honekin lehen aldiz erabiltzen da Etxepareren obra, nik dakidalarik. Diska monografikoa da. Etxepareren hamar poema musikatu ditu Oskorrik.

Ni neu ez bait naiz kritikari, beste norbaitek aztertu beharko luke 1545ean obra idatzi zuen autore bati eman zaion tratamendu estetikoaren egokitasuna. Horretan egileak saiatu direna, ez dago zalantzarik. Hizkuntza aldetik, bestalde, G. Aresti zenaren orraztapenez eman dituzte Etxepareren hitzak, gaurkotze arren. Ez zait gaizki iruditzen.

Nik hemen beste gauza bat jarri nahi nuke argitan. Hots, poetaren eta kantariaren arteko elkarlan hori. *Feedback* gabeko lana da, halabeharrez, hamaseigarren eta hogeigarren mendeetako bi egile-rena izanki. Baina bestela ere halaxe izan ohi da gure artean. Nahiz eta poeta garaikidea eta herikidea izan, benetako elkarlan hesturik ez da gertatzen. Bi denboratan egin ohi da lana. Poetak bere aldetik. Eta haren hitzekin kantariak ondoren. Alde honetatik begi-